

Comisiwn y Cynulliad Assembly Commission

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru
National
Assembly for
Wales

NAFWC 2011 (Papur 5)

Y wybodaeth ddiweddaraf am faterion cyfredol

Dyddiad: Dydd Mercher 29 Mehefin 2011

Amser: 11:30–13:00

Lleoliad: Ystafell Gynadledda 4B

Enw'r awdur a'i rhif ffôn: Claire Clancy, estyniad 8233

Y wybodaeth ddiweddaraf am faterion cyfredol

1.0 Diben

1.1 Mae'r papur hwn yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Comisiwn am nifer o faterion allweddol sydd ar waith ar hyn o bryd.

2.0 Llif gwybodaeth

2.1 Ers 2007, bu'r Gwasanaeth Ymchwil yn rhan o drefniant, a roddwyd ar waith gan y Llywodraeth, lle nad oes modd cysylltu'n uniongyrchol â swyddogion Llywodraeth Cymru i gael gwybodaeth y gofynnir amdani ar ran Aelodau.

2.2 Rhaid i bob cais, waeth beth yw ei gynnwys na'i gymhlethdod, gael ei gyflwyno'n ysgrifenedig, trwy swyddfa breifat y Gweinidog perthnasol. Pan fydd y swyddfa breifat yn fodlon â'r geiriad, bydd yn trosglwyddo'r cais i swyddogion polisi, a fydd yn anfon eu hymateb yn ôl i'r swyddfa breifat ar gyfer ei wirio gan y Gweinidog.

2.3 Tua 12 y cant yn unig o ymholiadau'r Gwasanaeth Ymchwil sy'n cael eu cyfeirio at y Llywodraeth. Ar gyfartaledd, yr amser ymateb gan y Llywodraeth yw 17 diwrnod gwaith. Fel llwybr i'r Aelodau at wybodaeth ffeithiol a gedwir gan y Llywodraeth, mae'r Gwasanaeth Ymchwil felly'n arafach ac yn fwy cyfyngedig na'r llwybrau sydd ar gael i'r cyhoedd yn gyffredinol. Nid oes unrhyw ddeddfwrfa arall yn y DU, nac ychwaith, hyd y gwyddom, unman arall yn y Gymanwlad, yn gweithredu fel hyn.

2.4 Yng ngoleuni effaith y cyfyngiad hwn ar y gwasanaethau sydd ar gael i Aelodau gyflawni eu swyddogaethau strategol, bu Cadeirydd y Bwrdd Taliadau'n gohebu â'r Prif Weinidog am y mater hwn. Yna, gwnaed argymhelliad gan y Bwrdd y dylai'r Comisiwn ystyried ymgysylltu â Llywodraeth Cymru i roi trefniadau ar waith sy'n cyfateb i'r trefniadau

mewn sefydliadau seneddol eraill yn y DU. Byddai hwn yn wasanaeth a fyddai wedi'i seilio ar yr egwyddor bod gan Aelodau unigol a phwyllgorau flaenoriaeth o ran yr hawl i gael gwybodaeth a gedwir gan Llywodraeth Cymru ac y dylai staff y Gwasanaeth Ymchwil, sy'n gweithio ar ran Aelodau, allu cyfathrebu'n uniongyrchol â swyddogion Llywodraeth Cymru.

2.5 Ar ôl ymgynghori â chydweithwyr yn y Cabinet, mae'r Prif Weinidog wedi cytuno ag argymhelliad y Bwrdd y dylai'r Gwasanaeth Ymchwil gael mynediad uniongyrchol at swyddogion Llywodraeth Cymru. Gall y Gwasanaeth Ymchwil gysylltu â swyddogion ar lefel penaethiaid canghennau neu uwch er mwyn cadarnhau gwybodaeth neu i ganfod lleoliad deunydd a gyhoeddwyd yn y gorffennol, a bydd modd iddynt anfon negeseuon e-bost yn uniongyrchol at swyddogion ar gyfer ceisiadau eraill yn hytrach na chyflwyno ceisiadau i swyddfeydd preifat. Anfonir copi o bob ymateb at y swyddfa breifat berthnasol pan anfonir hwy gan swyddogion y Llywodraeth i sicrhau bod Gweinidogion a Dirprwy Weinidogion yn ymwybodol o'r wybodaeth a ddarperir, a bydd y Llywodraeth yn cyhoeddi pob cwestiwn ac ymateb ar log datgelu ar ei gwefan.

2.6 Bydd Pennaeth y Gwasanaeth Ymchwil yn cyfarfod â swyddogion y Llywodraeth i gytuno ar brotocol a fydd wedi'i seilio ar yr egwyddorion hyn gyda'r nod o sicrhau y bydd ar waith o fis Medi ymlaen.

3.0 Materion ynghylch diogelwch

3.1 Ceisia'r Gwasanaeth Diogelwch ddarparu gwasanaeth gwerth gorau sy'n cyd-fynd ag anghenion busnes o ran ei effeithiolrwydd, ei effeithlonrwydd, hyblygrwydd, gwerth am arian a'i gyfraniad at sicrhau ysbryd da ymhlith y staff.

3.2 Yn dilyn y cynnydd yn nifer y digwyddiadau a gaiff eu cynnal ac yn dilyn agor y Pierhead ar y penwythnos, cynhaliwyd adolygiad gennym o strwythurau'r gwasanaeth a'r oriau gwaith, a daeth yn amlwg bod patrymau gweithio cyfredol yn golygu nad yw'r gwasanaeth diogelwch yn gweithredu yn y modd mwyaf effeithlon. Yn ystod y tymor, nid oes digon o staff Diogelwch i gefnogi gweithgareddau busnes craidd, digwyddiadau ac agor ystâd y Cynulliad ar benwythnosau. I'r gwrthwyneb, yn ystod y toriad, mae gormodedd o staff.

3.3 O ganlyniad, roedd costau gweithio goramser o £110,800 ar gyfer y flwyddyn ariannol 2010-11. Mae gweithio goramser yn dibynnu ar bobl i wirfoddoli, mae'n ddud ac ni ellir ei gynnal yn yr hirdymor. Mae

dibynnu ar weithio goramser ar brydiau wedi arwain at orfod cau adeiladau yn ystod oriau agor swyddogol.

- 3.4 Dechreuodd trafodaethau rhwng staff Diogelwch a'r Undebau Llafur ar yr opsiynau ar gyfer newid ym mis Hydref 2010, gyda'r nod o ddatblygu gwasanaeth mwy hyblyg a all ymateb yn gadarnhaol i batrymau gweithgaredd gwahanol trwy holl ystad y Cynulliad, ac i sicrhau bod cefnogaeth effeithiol i'r Pedwerydd Cynulliad.
- 3.5 Ar hyn o bryd dim ond 17 o'r 35 Swyddog Diogelwch yr effeithir arnynt gan y newidiadau hyn sydd wedi cytuno ar y telerau ac amodau newydd. Mae pob un o'r 17 wedi cael iawndal o £2,000.
- 3.6 Mae trafodaethau wedi parhau â'r 18 Swyddog Diogelwch arall, yn benodol gyda golwg ar ddeall pryderon unigolion ynghylch sicrhau cydbwysedd rhwng cartref a gwaith a chanfod sut y gellir rhoi ei briod le i hyn o fewn patrwm gweithio mwy hyblyg.
- 3.7 Mae adolygiad arall o'n cynigion wedi nodi y gellid gweithredu'r patrymau gwaith newydd pe byddai 12 swyddog arall yn cytuno ar y telerau ac amodau newydd. Byddai hyn yn galluogi inni ddileu'r mwyafrif o'r goramser. Yna gallai'r staff sy'n weddill aros ar eu patrymau gwaith presennol a'u cynnwys o fewn y strwythur newydd.
- 3.8 Os na allwn sicrhau bod y nifer gofynnol o Swyddogion ar y telerau a'r amodau newydd, bydd angen cymryd camau pellach. Mae rhagor o wybodaeth am yr opsiynau sydd ar gael i'r Comisiwn i'w gweld yn Atodiad A.

4.0 Dyfarnu'r contract arlwyo

- 4.1 Yn unol â gostyngiadau mewn gwariant cyhoeddus, nododd y Comisiwn diwethaf yr angen i leihau'r cymhorthdal a'r gost o wasanaethau a gontractir, yn cynnwys arlwyo. Roedd yn sylweddoli'r effaith andwyol tebygol a gâi gostyngiad o'r fath ar staffio i gontractiwr, a nododd y byddai'n rhaid i'r contractiwr llwyddiannus chwarae rhan fawr i gynorthwyo'r Cynulliad i sicrhau'r arbedion angenrheidiol.
- 4.2 Drwy adolygiad o'r fanyleb, roedd y tendr arlwyo yn nodi y dylid cynnal ansawdd y gwasanaeth dros oes y contract, ond, er mwyn sicrhau arbedion ariannol, roedd am leihau gwasanaethau mewn rhai meysydd.
- 4.3 Roedd y fanyleb ddiwygiedig yn nodi dau brif opsiwn. Yr opsiwn cyntaf oedd darparu, fel isafswm, y gwasanaethau sylfaenol a ddarperir ar hyn

o bryd. Roedd yr ail opsiwn yn cynnwys gostyngiad o 40 y cant yng nghymhorthdal y Cynulliad dros dair blynedd gyntaf y contract.

- 4.4 Yn y naill opsiwn a'r llall, byddai disgwyl i'r contractiwr llwyddiannus weithio'n agos gyda'r Comisiwn i wneud cynnydd o ran ail-ddiffinio'r ddarpariaeth arlwy, ac i newid o wasanaeth â chymhorthdal i ddull mwy masnachol o ran prisio a gwasanaeth.
- 4.5 Nododd y fanyleb bod y Cynulliad yn awyddus i ymchwilio i'r holl opsiynau er mwyn sicrhau'r gwerth gorau, ac, yn ychwanegol at ei ddau brif opsiwn, roedd yn annog rhai sy'n tendro i gyflwyno trydydd opsiwn i ddangos dull amgen o'u dewis hwy. Byddai hyn yn galluogi i gynigion masnachol creadigol gael eu gwneud.
- 4.6 Roedd yr arfarniad o'r ceisiadau am y tendr a chyflwyniadau gan y contractwyr yn cynnwys asesiad o ansawdd a chost. O gofio natur heriol y contract arlwy a'r gofyniad i sicrhau arbedion, gwnaed asesiad risg pellach o gynigion ariannol y rhai a oedd yn tendro.
- 4.7 Nododd yr asesiad risg ariannol ar gyfer opsiwn 2 (gostyngiad o 40 y cant yn y cymhorthdal dros dair blynedd) fod risgiau ariannol uwch yn gysylltiedig â nifer o'r ceisiadau o ran amcanestyniadau gwerthiant, bwyd, llafur a chostau amrywiol er mwyn cyflawni'r arbedion canrannol.
- 4.8 Amcan sylfaenol y fanyleb oedd cynnal ansawdd a lleihau costau ar yr un pryd. Fodd bynnag, pe bai'r Comisiwn yn penderfynu peidio â bwrw ymlaen â gostyngiadau i'r cymhorthdal arlwy, nododd canlyniadau'r arfarniad mai Charlton House oedd y mwyaf llwyddiannus yn y ddau opsiwn tendro.
- 4.9 Mae'r contract newydd wedi'i ddyfarnu i Charlton House, felly, ar y sail bod y cais a ddarparwyd yn gweddu orau i ofynion y Comisiwn o ran ansawdd a chost. Bydd y contract yn dechrau ar 4 Medi 2011 a bydd yn parhau am gyfnod o bum mlynedd.

5.0 Gwasanaethau dwyieithog

- 5.1 Yn dilyn cais gan Fwrdd yr Iaith Gymraeg i gyfarfod i drafod canfyddiadau ei ymchwiliad i Gynllun Iaith Gymraeg y Comisiwn, cyfarfu'r Llywydd, y Prif Weithredwr a'r Pennaeth Cyfathrebu â Phrif Weithredwr a Chadeirydd Bwrdd yr Iaith Gymraeg ar 15 Mehefin.
- 5.2 Roedd y cyfarfod yn un adeiladol dros ben a chanolbwyntiodd ar sut y gallai Bwrdd yr Iaith Gymraeg a'r Comisiwn weithio mewn partneriaeth i ddatblygu ein gwasanaethau dwyieithog yn y Pedwerydd Cynulliad.

Rhodddwyd pwyslais ar sut y gallai Bwrdd yr Iaith helpu'r Comisiwn i ddod o hyd i ddull effeithiol ac effeithlon o sicrhau bod trafodion ar gael yn rhwydd yn y ddwy iaith, er enghraifft, drwy ymchwilio i'r defnydd o dechnoleg.

- 5.3 Cyhoeddodd Bwrdd yr Iaith ei adroddiad ar 16 Mehefin, ynghyd â datganiad i'r wasg, a oedd yn cyfeirio at ei fwriad i weithio gyda'r Comisiwn ar y ffordd ymlaen. Mae'r adroddiad ar gael ar wefan Bwrdd yr Iaith Gymraeg, a gellir anfon copiâu at Gomisiynwyr ar gais.
- 5.4 Yn ei gyfarfod ym mis Gorffennaf, bydd y Comisiwn yn ystyried prif argymhellion adroddiad Bwrdd yr Iaith Gymraeg a'i ymateb i ganfyddiadau'r adroddiad; Bil drafft ar leithoedd Swyddogol a chynllun leithoedd Swyddogol drafft; a chynigion ar gyfer ymgynghori cyhoeddus dros yr haf.

6.0 Protocol ar gyfer tystion agored i niwed

- 6.1 Mae protocol, y gellir ei weld yn Atodiad B, wedi'i ddatblygu i nodi sut y dylai staff y Cynulliad Cenedlaethol, Aelodau'r Cynulliad a staff Cymorth Aelodau'r Cynulliad ymdrin â phersonau agored i niwed, yn benodol y rhai sy'n dod ac yn ymddangos gerbron pwyllgorau ac is-bwyllgorau'r Cynulliad fel tystion. Bydd y protocol yn arbennig o ddefnyddiol ar gyfer y rhai sy'n dod i gysylltiad rheolaidd â thystion. Mae rhannau o'r protocol hefyd yn berthnasol i faterion sy'n codi, a digwyddiadau a gynhelir, y tu allan i gyfarfodydd pwyllgor ffurfiol y Cynulliad.
- 6.2 Ymhlith amcanion y protocol hwn mae sicrhau bod Aelodau'r Cynulliad a staff:
- yn ymwybodol o egwyddorion cyfle cyfartal wrth ymdrin â'r rhai sy'n dod i gysylltiad â phwyllgorau'r Cynulliad;
 - yn ystyried y ffyrdd mwyaf priodol o gasglu gwybodaeth gan dystion, a defnyddio'r trefniadau arbennig priodol;
 - yn ymwybodol o'r angen i amddiffyn tystion agored i niwed ac i gefnogi eu hanghenion unigol cyhyd ag sy'n briodol yn yr amgylchiadau ac yn rhesymol ymarferol hefyd;
 - cymryd cyfrifoldeb am, a deall eu rôl i amddiffyn tystion sy'n agored i niwed;

- deall eu cyfrifoldeb i adnabod a nodi achosion posibl o gamdrin neu niwed fel bod modd i dystion agored i niwed gael eu diogelu rhag niwed pellach;
- yn gwybod yn fras am fodolaeth partneriaid allanol ac asiantaethau cyfeirio perthnasol fel y Comisiynydd Plant, yr Heddlu, NSPCC, y Gwasanaethau Cymdeithasol ac ati; ac
- yn cael hyfforddiant sy'n briodol i'w rolau a'u cyfrifoldebau.

6.3 Byddai'r protocol yn cydfynd â dyletswydd statudol y Cynulliad i sicrhau Triniaeth Gyfartal, y Cynllun Cydraddoldebau Sengl a'r Datganiad Cydraddoldeb Strategol, yn ogystal ag unrhyw brotocol amddiffyn plant a hyfforddiant /deunydd hyfforddiant a gaiff ei ddarparu.

6.4 Gofynnir i'r Comisiwn gymeradwyo'r protocol. Os caiff ei gymeradwyo gan y Comisiwn, bydd disgwyl i holl staff ac Aelodau'r Cynulliad gydymffurfio â'r protocol, a byddant yn cael eu hannog i wneud hynny.